

Eduskunta

12.3.2026

Hallintovaliokunta

Lausunto

Asia: VNS 5/2025 vp

Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle aluekehittämisen ja EU:n
alue- ja rakennepolitiikan lainsäädännöstä

MTK kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta ja esittää kirjallisena lausuntonaan seuraavaa.

Yleistä

Eduskunnalle annettu selonteko on kattava kuvaus aluekehittämisen ja EU:n alue- ja rakennepolitiikan nykyisestä toteuttamismallista Suomessa. EU:n alue- ja rakennepolitiikka muodostaa keskeisen osan Suomessa toteutettavaa aluepolitiikkaa. Sen kautta kanavoituvalla rahoituksella ja ohjelmilla on merkittävä rooli alueiden kehittämisessä, elinvoiman vahvistamisessa sekä alueellisten kehityserojen tasoittamisessa.

Lausunnon kohteena olevan selonteon antamisesta sovittiin vuonna 2021 alaa koskevan lainsäädännön uudistamisen yhteydessä. Selonteon tarkoituksena on seurata ja arvioida aluepolitiikan tämänhetkistä toteuttamismallia ja sitä koskevan lainsäädännön toimivuutta sekä tehdä näitä koskevia johtopäätöksiä.

Selonteon havainnot ja johtopäätökset ovat hyvin ajankohtaisia, koska tulevan EU-ohjelmakauden valmistelussa pitäisi päästä eteenpäin jo lähitulevaisuudessa. Komissio antoi viime kesänä esityksensä ohjelmakauden 2028-2034 budjetista sekä sektorikohtaisista politiikoista. Niiden pohjalta on selvää, että aluepolitiikan rahoitukseen ja tulevan ohjelman rakenteeseen on tulossa merkittäviä muutoksia, jotka vaikuttavat tulevaan ohjelmaan ja sen valmisteluun. Keskeisin muutos aluepolitiikan näkökulmasta on uusi NRP-asetus, joka yhdistää samaan ohjelmaan EU:n aluepolitiikan rahastot, maatalouden ja maaseudun kehittämisen, kalastuksen ja meritalouden sekä sisäisen turvallisuuden ja rajaturvallisuuden rahastot. NRP-ohjelman laatiminen edellyttää muun muassa uudentyyppistä yhteistyötä eri ministeriöiden välillä.

Selonteossa tuodaan esille kansallisen ja EU:n ohjelmakausien yhteensovittamisen vaikeus. Tämä asia ilmenee juuri parhaillaan, kun tulevan kauden EU-ohjelmien kansallisessa valmistelussa pitäisi edetä nopeasti ja toisaalta lopulliset päätökset EU:ssa viipyvät. Toisaalta myös nykyisen ohjelman toimeenpanokautta on vielä runsaasti jäljellä.

Yksityiskohtaisempia havaintoja

Selonteon johtopäätöksissä todetaan tarve yksinkertaistaa aluepolitiikan hallintoa ja lainsäädäntöä. Esimerkkinä mainitaan EU:n yksinkertaistettujen kustannusmallien käyttöönotto. Selonteossa todetaan, että mallien ja lainsäädännön moninaisuus on kuormittanut asiakkaita, viranomaishallintoa sekä tietojärjestelmiä. MTK yhtyy vahvasti ehdotukseen yksinkertaistamisen tarpeesta. Tätä on pidettävä tärkeänä tavoitteena tulevan ohjelman toimeenpanossa. Erityistä huomiota on kiinnitettävä tietojärjestelmien luotettavuuteen ja toimivuuteen. Ongelmat tietojärjestelmissä aiheuttivat kuluvan kauden alussa merkittäviä viiveitä ohjelman toimeenpanon käynnistymiselle.

Selonteon johtopäätöksissä (tiivistelmä s. 8) todetaan, että nykyinen Uudistuva ja osaava Suomi -ohjelma vastaa alueiden tarpeeseen ja joustaa muuttuvissa tilanteissa. MTK toteaa tähän, että nykyisen ohjelman joustavuutta on perusteltua myös kyseenalaistaa. Nykyisen ohjelman budjetti kiinnitettiin ja korvamerkittiin maakunnille käytännössä kokonaan jo ennen ohjelman toimeenpanon aloittamista. Käytännössä ohjelman joustavuus tällaisessa tilanteessa on hyvin rajallista. Venäjän käynnistämä hyökkäyssota aiheutti nykyisellä kaudella huomattavia muutoksia toimintaympäristössä Itäisessä Suomessa. Alue- ja rakennepolitiikkaohjelma ei pystynyt kuitenkaan käytännössä joustamaan tilanteessa, koska budjetti oli sidottu. Oikeampi johtopäätös selonteossa voisi olla se, että tulevaisuudessa ohjelman

rahoituksessa kannattaisi varautua äkillisiin toimintaympäristömuutoksiin esimerkiksi alkuvaiheen sitomattomilla määrärahavaroituksilla.

Tiivistelmäosion sivulla 7. on lueteltu teemoja, jotka vahvistavat aluekehittämisen tavoitteita. Mainittuja teemoja ovat turvallisuus, luonnon monimuotoisuus tai alueiden eriytyminen. MTK nostaa esille sen, että väestökehitystä ja väestöennusteita olisi pidettävä vahvoina teemoina aluepolitiikassa. Väestökehityssennusteet maaseutualueillamme ennakoivat suuria muutoksia ja huoltosuhteen huomattavaa heikkenemistä seuraavan vuosikymmen aikana. Tilanteen korjaamiseksi tarvitaan vahvaa maaseutu- ja aluepolitiikkaa. MTK korostaa myös siitä, että eri alueiden tarkastelussa tarvitaan paikkatietoon pohjautuvia tilastoja.

Maaseudun kehittämisen ja maaseutupolitiikan kytkös alue- ja rakennepolitiikkaan on Suomessa vahva. Aluepolitiikassa tulee huomioida maaseudun ja erityisesti harvaan asuttujen alueiden kehittämistarpeet sekä maaseudun yritystoiminnan merkitys. Maaseutualueet kattavat noin 95 prosenttia maamme pinta-alasta. EU:n alue- ja rakennepolitiikassa on kiinnitettävä erityistä huomiota maaseudun saavutettavuuteen, infrastruktuuriin ja elinkeinotoimintaan maaseutualueilla. EU:n alue- ja rakennepolitiikan on tuettava myös EU:n pitkän aikavälin maaseutuvision tavoitteita ja näiden toimeenpanoa.

MTK tuo esille myös sen, että kevään 2026 aikana eduskunnassa käsitellään myös valtioneuvoston maaseutupoliittista selontekoa.

Kunnioittavasti,

Simo Tiainen

Johtaja, Alue- ja maaseutupolitiikka

simo.tiainen@mtk.fi

puh. +358 40 55 33 131